

Međunarodno savjetovanje *Arhivska praksa 2014*

Tuzla, Bosna i Hercegovina, 25. – 26. rujna 2014.

U organizaciji Arhiva Tuzlanskog kantona, koji je 2014. godine obilježio i 60. obljetnicu uspješnog rada, te Društva arhivskih zaposlenika Tuzlanskog kantona u Tuzli, 25. i 26. rujna održano je 27. po redu Međunarodno savjetovanje *Arhivska praksa 2014*.

Arhiv Tuzlanskog kantona je od 1987. godine domaćin tog međunarodnog savjetovanja, a od 1998. godine objavljuje stručni i znanstveni časopis pod nazivom *Arhivska praksa*, što ukazuje na tradiciju i kontinuitet tog Savjetovanja i publikacije koja ga prati.

Savjetovanje je, već tradicionalno, namijenjeno zaposlenima u pismohranama različitih institucija, svima koji u svom svakodnevnom radu operativno pokrivaju područja uredskog, odnosno spisovodstvenog i arhivskog poslovanja. Naravno, u tom kontekstu, cilj Savjetovanja je prezentirati aktualna arhivska znanja, umijeća i iskustva, kako bi se podigla razina osposobljenosti zaposlenika u pismohranama, te na taj način osigurala bolja zaštita i korištenje arhivskog gradiva u nastajanju, ali i bolji status arhivskih zaposlenika u društvu.

Časopis *Arhivska praksa* poznat je široj arhivističkoj i drugoj znanstvenoj i stručnoj javnosti kod koje je, od samog početka izlaženja, naišao na dobar prijem te postao čvrsta poveznica između arhivskih djelatnika i djelatnika u pismohranama, ali i između znanja i umijeća arhiva i arhivskih djelatnika Tuzlanskog kantona te arhivista i arhivskih ustanova s cijelog prostora Bosne i Hercegovine, susjednih država i desetak država širom Europe.

Međunarodno savjetovanje *Arhivska praksa 2014* održano je u Hotelu Tuzla u Tuzli. Kao uvod u Savjetovanje, dan prije službenog otvaranja, 24. rujna 2014., u galerijskom prostoru Hotela Tuzla otvorena je gostujuća izložba *Šetnja Zagrebom dokonog purgera ili Zagreb na starim fotografijama* autorice Ivane Prgin, koju je priredio Državni arhiv iz Zagreba u suradnji s Arhivom Tuzlanskog kantona. Na deset panoa izložene su stare fotografije na kojima su predstavljena mjesta, objekti i trgovi starog Zagreba od druge polovice 19. pa do kraja prve polovice 20. stoljeća. Izložbu je otvorio Ivan Bandić, konzul Republike Hrvatske u Tuzli.

Svečano otvorenje međunarodnog savjetovanja *Arhivska praksa 2014* održalo se u Kristalnoj dvorani Hotela Tuzla, a pozdravnu riječ u ime organizatora održali su Izet Šabotić i Omer Zulić. U ime pokrovitelja Savjetovanja, sudionike su pozdravili i predstavnik Federalnog ministarstva obrazovanja i nauka te predstavnik Ministarstva obrazovanja, nauke, kulture i sporta Tuzlanskog kantona. Kako "međunarodno savjetovanje" nije samo složnica, nego karakter, sadržaj i bit tog Savjetovanja, naglašeno je i u samom uvodnom dijelu tijekom kojega su se polazni-

cima Savjetovanja obratili i predstavnici svih državnih arhiva Slovenije, Arhiva grada Budimpešte, Arhiva Vojvodine, kao i predstavnik svih državnih arhiva Republike Hrvatske.

U sklopu svečanog otvaranja Savjetovanja, upriličena je i promocija časopisa *Arhivska praksa* br. 17, koji po tradiciji prati taj značajan stručni i znanstveni skup. U časopisu su publicirani svi radovi koje su prisutni imali priliku čuti u dva dana Savjetovanja. Taj, sedamnaesti po redu, broj časopisa *Arhivska praksa* objavljen je u godini jubileja Arhiva Tuzlanskog kantona te je posvećen 60-toj obljetnici uspješnog rada te respektabilne ustanove.

Na tom renomiranom skupu arhivskih zaposlenika izloženi su brojni znanstveni i stručni radovi te prilozi i priopćenja o aktualnoj problematici vezanoj uz različite segmente arhivske djelatnosti. Radovi na Savjetovanju bili su organizirani u tri tematske cjeline: *Vanjska služba arhiva, Prostor i oprema za smještaj arhivske i registraturne građe* te *Aktualna pitanja arhivske teorije i prakse*, a samo izlaganje radova bilo je organizirano u paralelnim sesijama. Osim tematskih izlaganja, prezentirana je arhivska i informatička oprema nekoliko značajnih i certificiranih proizvođača iz zemlje i inozemstva. Kao i prethodnih godina, predavači na skupu etablirani su arhivski stručnjaci iz Bosne i Hercegovine, Slovenije, Hrvatske, Srbije, Crne Gore, Mađarske, Italije i Makedonije.

Prvi tematski blok *Vanjska služba i njen značaj u zaštiti arhivske građe u nastajanju*, u Kristalnoj dvorani Hotela Tuzla otvorio je Peter Pavel Klasinc, s Katedre za arhivistiku i dokumentologiju na Međunarodnom institutu arhivskih nauka Trst-Maribor, s predavanjem *Problemi vanjske službe i tehnička rješenja*. Profesor Klasinc naglasio je kako je probleme vanjske arhivske službe nužno povezati i s rješavanjem različitih tehničkih problema, bez obzira je li riječ o konvencionalnom arhivskom gradivu ili arhivskom gradivu koje nastaje kao produkt novih informacijskih tehnologija, a koje neupitno utječu na nastanak različitih oblika i načina zapisa dokumenata. Problem koji je Klasinc istaknuo je činjenica kako se s nastankom digitalnih dokumenata nije smanjila količina konvencionalnih zapisa i dokumenata, nego se čak povećala, a novi mediji, kao oblik zapisivanja informacija, donijeli su drugačije zahtjeve u pogledu osiguranja i očuvanja arhivskog gradiva. U tom kontekstu, Klasinc je zaključio kako i vanjske službe arhiva kao i tehnički uvjeti odlaganja arhivskog gradiva prečesto odstupaju od stručnih uputa koje su definirane u arhivskoj teoriji i praksi, a tu tezu potkrjepljuje činjenicom kako smo, unatoč velikom broju novih zgrada arhiva kao i zgrada adaptiranih za potrebe arhiva, u posljednje vrijeme svjedoci velikih katastrofa u kojima su pogođeni arhivi i arhivsko gradivo. Autor je izlaganje završio pitanjem zašto se ne provode upute iz arhivskih zakona i standarda, kao ni osnovni kriteriji o lokaciji, organiziranju arhiva i arhivskih skladišta, određenih arhitektonskih rješenja i slično. Također, naglasio je i to da su katastrofe nešto što se ne može predvidjeti, a praksu neuvažavanja uputa pravilne materijalne zaštite potvrđuju svi, u radu navedeni, primjeri neuvažavanja standarda, kako ih propisuje arhivska tehnika.

Na tu se temu svojim izlaganjem nadovezao i Omer Zulić predavanjem *Uloga vanjske službe na zaštiti registraturne građe u vanrednim okolnostima*. Zulić aktualizira navedenu problematiku ističući iskustva Arhiva Tuzlanskog kantona u kontekstu događaja s početka veljače 2014. godine. Naime, u prvoj polovici 2014. Vanjska služba Tuzlanskog kantona susrela se s vrlo složenom problematikom zaštite arhivskog gradiva izvan Arhiva, s obzirom na to da su demonstracije građana, izazvane općim nezadovoljstvom trenutačnom političkom i gospodarskom situacijom, ozbiljno ugrozile značajne količine registraturnog gradiva državnih institucija. U takvim je okolnostima Vanjska služba Arhiva pravovremenim, hitnim i stručnim djelovanjem, radila na spašavanju ugroženog arhivskog gradiva. Također, Zulić ističe i utjecaj prirodnih katastrofa, koje su u svibnju iste godine pogodile područje Tuzle i prilikom kojih je arhivsko gradivo značajnog broja pismohrana ozbiljno ugroženo. Dakle, u kontekstu aktualnih zbivanja, Zulić je iznio stručna iskustva Vanjske službe Arhiva Tuzlanskog kantona prilikom spašavanja ugroženog registraturnog gradiva te stručne aktivnosti u procesu rekonstrukcije stradalog arhivskog gradiva. U tim okvirima, autor je općenito istaknuo značaj vanjskih službi arhiva u kontekstu pravovremene i stručne zaštite te spašavanja arhivskog gradiva.

U istom tematskom bloku, Aco Angelovski iz Državnog arhiva Makedonije, iznio je kratki pogled *Djelatnost vanjske službe Državnog arhiva Makedonije – stanje i perspektive*, u kojem prikazuje određena stanja i aktivnosti koje u svome radu provodi vanjska služba, odnosno Odjel za inspekcijski nadzor i zaštitu arhivske građe kod imalaca, u Državnom arhivu Republike Slovenije, kao središnjem odjelu od njegovih devet odjeljenja.

Autorica Vesna Šteinglin u svom je izlaganju *Pregled rada vanjske službe Državnog arhiva za Medimurje na primjeru škola* istaknula kako su stručni nadzori najvažniji segment djelovanja vanjske službe, a u radu je iznijela kako je u pismohranama škola, od 27. kolovoza 2009. do 28. travnja 2010. godine, obavljeno ukupno 38 stručnih nadzora te da su izdana rješenja o mjerama zaštite arhivskog gradiva, čime su uvelike poboljšani uvjeti za čuvanje i zaštitu arhivskog gradiva izvan arhiva, odnosno, time je realiziran cilj i svrha postojanja i djelovanja vanjske službe Arhiva.

Nadalje, istaknula bih i izlaganje znanstvenog rada autorice Nine Gostenčnik iz Pokrajinskog arhiva Maribor, koja je u svom radu *Problematika provođenja zadataka vanjske službe kod stvaralaca iz oblasti privrede* prezentirala teškoće s kojima se suočavaju slovenski arhivisti pri provođenju stručnog nadzora nad čuvanjem i zaštitom gradiva koje nastaje kod stvaratelja iz područja gospodarstva. Svoje teze autorica je potkrijepila manjkavim zakonodavstvom i nedostatnim financijskim sredstvima kao i činjenicom kadrovskog deficita u području arhivske službe te je istaknula kako upravo ti fakti predstavljaju teškoće koje mogu prouzročiti gubitak kulturnog naslijeđa.

Iskustva Istorijskog arhiva Užice na zaštiti arhivske građe pravosuđa Srbije tema je koju je izložio Miroslav Dučić. Autor ukazuje na značajne promjene u Srbiji u području pravosuđa, koje su se dogodile početkom 2010. godine, kada je započela primjena seta zakona s područja pravosuđa, a koji su doneseni krajem 2008. godine. Autor u radu analizira i Sudski poslovnik, koji služi kao osnovni dokument u procesu stvaranja, zaštite i predaje sudske dokumentacije nadležnim arhivima.

Azem Kožar, istaknuti bosanskohercegovački arhivist, u svom izlaganju prezentirao je znanstveni rad *Angažiranost bosanskohercegovačkih arhiva na zaštiti i preuzimanju arhivske građe ugašenih i privatiziranih registratura*. Kožar je istaknuo kako je erozijom jednostranačkog socijalističkog sustava na prostoru bivše Jugoslavije nastupila etapa pluralnog višestranačkog sustava liberalne demokracije. Kao posljedica navedenih promjena nastale su i brojne druge promjene, među kojima je na stanje arhivskog gradiva u nastajanju najviše utjecaja imala promjena vlasničkih odnosa u gospodarskom djelokrugu. Neki su gospodarski čimbenici ugašeni, drugi su privatizirani, a treći su pak nastavili djelovati u nekom obliku društvenog ili državnog vlasništva. U kontekstu navedene problematike, Kožar provodi istraživanje s ciljem dobivanja validnih rezultata koji bi ukazali na dobre i loše strane rada arhiva na tom području, što bi poslužilo i za daljnja racionalna usmjerenja stručnih aktivnosti kako bi se unaprijedila zaštita arhivskog gradiva. Kožar je, također, zaključio kako se pitanjima zaštite i preuzimanja arhivskog gradiva ugašenih i privatiziranih stvaratelja u BiH ne posvećuje odgovarajuća pažnja i značaj, a niti državni zakonski propisi o pretvorbi društvene, odnosno državne imovine u privatnu ne dotiču se tog pitanja. No, u tom kontekstu, autor je naglasio kako je u većini arhivskih zakona na području BiH, to pitanje na neki način uređeno te da, s pravne točke gledišta, ono predstavlja zakonsku materiju prema kojoj je obveza arhiva da mu u svom operativnom radu posveti odgovarajuće mjesto i značaj.

Nadalje, dr. Bojan Himmelreich, Zgodovinski arhiv Celje, prezentirao je temu *Čuvanje arhivskog gradiva pozorišta u javnim arhivima u Sloveniji – primjer arhivskog gradiva Slovenskog narodnog pozorišta u Celju*. U članku autor je želio prikazati suradnju Zgodovinskog arhiva Celje i Slovenskog ljudskog gledališča Celje, te probleme u suradnji javnih arhiva s kazalištima u Sloveniji. Autor je istaknuo razliku u razini i kvaliteti suradnje kazališta navedenih u radu s javnim arhivima te je ukazao na niz problema koji se javljaju prilikom predaje i čuvanja gradiva kazališta u arhive, koje je moguće riješiti isključivo uz međusobnu suradnju kazališta i nadležnog arhiva.

Paralelno s navedenim izlaganjima, u Kongresnoj dvorani Hotela Tuzla, tekla su izlaganja posvećena drugoj tematskoj cjelini, odnosno izlaganja iz tematskog okvira *Prostor i oprema za smještaj arhivske i registraturne građe*. Iz te cjeline slobodna sam napraviti uži izbor posebno zanimljivih i značajnih izlaganja. Dakle, prvo izlaganje u tom tematskom bloku imala je Zdenka Semlič Rajh iz Pokrajinskog arhiva Maribor s temom *Standardi za opremu i prostore za smještaj arhivske*

grade: PD 5454:2012, PAS 198:2012, ISO 11799:2003. Autorica je tim radom prikazala relevantne međunarodne standarde i uvjete koje je potrebno uzeti u obzir pri rješavanju pitanja odgovarajuće arhivske zgrade, opreme i prostora za smještaj arhivskog gradiva, s obzirom na to da su to i osnovni preduvjeti za pravilno funkcioniranje bilo kojeg arhiva, koji omogućuju dugotrajnu zaštitu gradiva, njezinu obradu i siguran pristup.

U radu *Depoi arhiva u Užicu – oprema i organizacija* autor Dragan Knežević navodi građevinske karakteristike depoa u zgradi Arhiva, vrstu opreme za klimatizaciju i smještaj arhivskog gradiva, njihove dobre strane, ali i nedostatke. Također, autor iznosi i iskustva s preseljenjem i smještajem arhivskog gradiva te radnjama koje su prethodile samomu preseljenju.

U tematski bliskom tonu nastavile su autorice Hatidža Fetahagić i Selma Isić s temom *Smještajni kapaciteti Arhiva Tuzlanskog kantona – stanje i mogućnosti.* Autorice su u radu istaknule kako je upravo osiguravanje smještajnih kapaciteta jedan od osnovnih preduvjeta uspješnog obavljanja arhivske djelatnosti, s obzirom na to da je postojanje odgovarajućeg radnog i spremišnog prostora pretpostavka obavljanja arhivske djelatnosti. Autorice su također zaključile, iz uvida u konkretno stanje objekata u kojima su smješteni arhivi u Bosni i Hercegovini, kako niti jedan arhiv ne obavlja svoju djelatnost u odgovarajućim radnim i smještajnim prostorima. Unatoč općenitim problemima svih arhiva u BiH, autorice su naglasak stavile na važna pitanja koja se prvenstveno dotiču Arhiva Tuzlanskog kantona i utjecaja koji njegovi smještajni kapaciteti imaju na obavljanje arhivske djelatnosti u tom arhivu. No, važno je naglasiti kako su autorice u radu nastojale prikazati realan opseg mogućnosti koje se pružaju Arhivu kako bi se riješilo to važno pitanje.

S izlaganjem znanstvenog rada *Utjecaj recesije na marginalizaciju arhivskih ustanova u Bosni i Hercegovini* Izet Šabotić zaokružio je izlaganja drugog tematskog bloka. Šabotić u radu govori o utjecaju i posljedicama ekonomske krize na arhivsku djelatnost u BiH. Svoje teze u radu autor temelji na provedenim istraživanjima u pet kantonalnih arhiva. U periodu recesije, dakle od 2008. do 2014. godine, uslijed smanjene financijske i svake druge podrške od strane osnivača, došlo je do stagnacije u razvoju arhivske djelatnosti i zaustavljanja brojnih važnih stručnih i znanstvenih projekata. Također, autor je istaknuo i činjenice kako je upravo u vrijeme recesije prekinuta izgradnja započetih arhivskih objekata, smanjena je nabavka arhivske opreme, došlo je do smanjenja ionako brojčano skromnog arhivskog kadra te su u nekim arhivima zaustavljeni započeti procesi na planu mikrofilmiranja i digitalizacije arhivskog gradiva. Sveukupno pogoršani uvjeti rada arhiva utjecali su na znatno niže razine stručnih, organizacijskih i znanstvenih rezultata rada u arhivima. Autor je naglasio kako je u tom periodu nastavljen trend politizacije arhiva te donošenje nekonzistentnog arhivskog zakonodavstva, što je doprinijelo znatnomu kompliciranju cjelokupnog stanja u arhivskoj djelatnosti u Bosni i Hercegovini, ali i njezinoj daljnjoj marginalizaciji.

Prvi dan Savjetovanja zaokružen je tematskim izletom, odnosno posjetom kulturno-povijesnomu naslijeđu općine Banovići. Zavod za zaštitu kulturno-historijskog naslijeđa Tuzlanskog kantona prepoznao je neistraženi potencijal povijesno-kulturnih i prirodnih dobara općine Banovići, koja je u principu poznata isključivo kao rudarsko-industrijski kraj. No, grad i općina Banovići baštine dugu i raznovrsnu povijest, a samim time i bogato naslijeđe. Vjerojatno je takvoj percepciji Banovića kod šire javnosti doprinijelo i nedovoljno stručno i znanstveno poznavanje kulturno-povijesnog i prirodnog naslijeđa tog područja. Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona potiče i podržava brojne važne projekte s područja kulture na tom prostoru, od projekta obnove uskotračne pruge do projekta osnivanja muzeja rudarstva. U svom južnom dijelu Banovići zaista imaju značajno i raznovrsno prirodno naslijeđe i u tom kontekstu veliki turistički potencijal.

Posljednji dan Savjetovanja bio je posvećen izlaganjima radova koji su sadržajno usmjereni na sva aktualna pitanja arhivske teorije i prakse. U tom tematskom okviru našla su se vrlo zanimljiva izlaganja kojima su autori, otvorivši teme suvremene arhivske teorije i prakse, na poseban način potaknuli sudionike Savjetovanja na razmišljanje i kritičko sagledavanje trenutne arhivske prakse. Izlaganjem rada *Arhivsko gradivo na mrežnim društvenim medijima (internet)* Tatjana Hajtnik i Miroslav Novak pobudili su interes za područje koje nas sve okružuje i čiji smo, u većoj ili manjoj mjeri, sastavni dio. Autori su svojim radom nastojali osvijestiti činjenicu kako u društvenim medijima nastaje i čuva se mnogo zapisa koji imaju potencijalnu arhivsku vrijednost. Upravo zbog toga arhivski stručnjaci moraju biti pažljivi prema sadržaju objavljenom na internetu, posebice kod nerazvijenih stvaratelja arhivskog gradiva. Autori su naglasili kako se u vezi s dugoročnim čuvanjem arhivskog gradiva pojavljuju različita stručna pitanja, koja se odnose na postupke oblikovanja sadržaja, na njihovo vrednovanje, preuzimanje, a prije svega na načine i oblike njihova dugoročnog čuvanja i arhiviranja. U radu su predstavljena neka osnovna teoretska i praktična rješenja te su ponudeni mogući odgovori na pitanja pred kojima se nalaze arhivski stručnjaci u okruženju društvenih medija.

Izlaganjem teme *Povratak u budućnost – početak i iskustva u vezi s projektom 'E-arhiva' u Subotici*, Hézsö Zsolt predstavlja novu dimenziju arhivske prakse koja je 1. rujna 2013. godine započela u Istorijskom arhivu Subotica. Autor je istaknuo kako su, pri donošenju odluke o pokretanju projekta "E-arhiva" – *mogućnost istraživanja dijela arhivske građe preko interneta*, uzeta u obzir dva važna čimbenika. Prvi čimbenik o kojem se vodilo računa je zaštita arhivskog gradiva, a drugi je učestalost njezina korištenja. Poslije razmatranja navedenih činjenica projekt je započeo digitalizacijom crkvenih matičnih knjiga, koje su dostupne na web adresi: <http://e-arhiva.suarhiv.co.rs>.

Radom *Virtualni arhiv osobnih sjećanja* autori iz Centra za suočavanje s prošlošću – Documenta, Nikola Mokrović, Tanja Petrović te autorica Živana Heđbeli, predstavili su projekt *Osobna sjećanja na ratove i druge oblike političkog*

nasilja od 1941. godine do danas, kojemu je cilj afirmirati osobna sjećanja svih zainteresiranih svjedoka i svjedokinja povijesnih zbivanja u Hrvatskoj i sačuvati ih od zaborava. Documenta je započela s prikupljanjem sjećanja metodom usmene povijesti početkom 2006. godine, s ciljem prikupljanja 500 kazivanja s područja čitave Hrvatske. Video zapisi se obrađuju i postavljaju na internetskoj platformi koje je Documenta razvila i pokrenula 2013. godine. U radu se opisuje razvoj projekta, način rada, s posebnim osvrtom na razvoj softvera za obradu, čuvanje i prezentaciju video zapisa.

Mirjana Marinković-Lepić sadržajno je nadogradila aktualni tematski blok izlaganjem rada *Savremeni komunikacijski kanali – sredstvo promocije arhiva u Bosni i Hercegovini*. Autorica je u radu istaknula važnost i utjecaj interneta u našoj svakodnevici. Neosporna je činjenica kako je postojanje *web*-stranice neke tvrtke njezina "osobna iskaznica", a u komunikacijskom smislu *web*-stranica ostavlja otvorenu mogućnost interakcije, odnosno dvosmjerne komunikacije. Kako bi ispunile svoju svrhu, *web*-stranice moraju biti privlačne i aktualne, jer jedino na taj način mogu privući pažnju, te moraju pružiti određeni broj i vrstu podataka na temelju kojih korisnik može doći do informacija koje ga zanimaju. Internet, dakle, postaje sredstvo promocije svih aktivnosti jedne kompanije. Isto se može konstatirati i za arhiv. Autorica je u radu istaknula kako *web*-stranice arhiva u Bosni i Hercegovini otvaraju nove oblike komunikacije i pružaju nove mogućnosti s neograničenim brojem korisnika. U tom kontekstu, i društvene su mreže postale iznimno važan komunikacijski kanal. Na kraju izlaganja, autorica postavlja pitanje kojim nas sve želi potaknuti na razmišljanje i analizu – koriste li arhivi u BiH u dovoljnoj mjeri sve mogućnosti interneta, koriste li ih na pravi način i u skladu sa suvremenim trendovima u području odnosa s javnošću. Također, autorica donosi i zanimljivu analizu komparirajući trenutačnu situaciju sa situacijom iz 2009. godine, kada je izvršena analiza *web*-stranica arhiva u BiH.

Autor Siniša Domazet, arhivist Arhiva Bosne i Hercegovine, s temom *Zaštita i konverzija audio zapisa u arhivima* naglasio je blagodati koje nam donosi život u doba razvoja naprednih suvremenih tehnologija, zahvaljujući kojima imamo priliku pogledati u prošlost na način koji je do nedavno bio gotovo nezamisliv. Domazet je u radu istaknuo važnost zaštite i konverzije audio zapisa u arhivima te je naglasio kako je nužno na najbolji mogući način iskoristiti sve prednosti koje nam nudi suvremena tehnologija snimanja i pohranjivanja audiozapisa. Također, u kontekstu migracije zapisa s jednog medija na drugi, autor je istaknuo i činjenicu kako svaki proces migracije sa sobom nosi i određeni rizik od nepovratnog gubljenja podataka, ali bez tog procesa, isto bi se dogodilo u vrlo skoro vrijeme. Autor je, kao osnovni cilj rada, predstavio osnovne formate audiozapisa, njihove karakteristike te procese i tehnologiju koja stoji iza njih. U radu je prikazana razlika između analognog i digitalnog zvuka te su predstavljeni usvojeni standardi snimanja i dosadašnjih nositelja zapisa, kao i koraci koje je potrebno poduzeti prilikom migracije podataka u arhivima. Konačno, autor je naglasio kako je, u cjelo-

kupnom procesu zaštite i konverzije audiozapisa u arhivima, od posebne važnosti odgovarajući hardver i pravilna pohrana novonastalih audiozapisa.

Suradnjom arhivskih stručnjaka s Filozofskog fakulteta Univerze u Ljubljani i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Tuzli te arhivskih stručnjaka Pokrajinskog arhiva Maribor i Arhiva Tuzlanskog kantona nastao je znanstveni rad kojim autori pružaju novi pogled na korisnike arhiva u suvremenom informacijskom okruženju. Radom *Teoretski pogled na korisnike arhiva* skupina autora, Alenka Šauperl, Polona Vilar, Zdenka Semlič Rajh, Maja Žumer te Izet Šabotić, Sead Selimović i Selma Isić, čitatelja uvode u problematiku nedovoljne razvijenosti u području istraživanja potreba i interesa korisnika arhiva u Sloveniji i Bosni i Hercegovini. Autori naglašavaju kako se u međunarodnom prostoru to istraživačko područje pojavilo zajedno s razvojem digitalnih zbirki arhivskog gradiva te da je intencija tog rada prikazati nekoliko rezultata tog istraživanja u kombinaciji s rezultatom intervjuiranih šest arhivista iz Slovenije i Bosne i Hercegovine, kako bi se arhivi tih zemalja što bolje pripremili na razvoj digitalnih zbirki. Metodom intervjua autori su došli do podataka kako su korisnici digitalnih zbirki i arhivskog gradiva općenito najčešće znanstvenici, studenti te amateri, kojima je područje istraživanja uglavnom predmet osobnog interesa i hobija. U kontekstu amaterskog stručnog rada autori ističu kako je područje hobija granično područje između slobodnog (amaterskog) i profesionalnog rada. Bez obzira o kojoj skupini korisnika je riječ, za rezultate istraživanja presudno je znanje o tematici koja se istražuje, organizacija arhivskog gradiva i razumijevanje veza između opisa arhivskog gradiva i samog gradiva.

Nadalje, vrlo zapaženo bilo je i izlaganje znanstvenog rada *Dostupnost i nedostupnost zdravstvene dokumentacije* autora Gašpera Šmida i Žarka Štrumbila iz Arhiva Republike Slovenije. Autori su pokušali predstaviti sigurnost osobnih podataka u zdravstvenoj dokumentaciji. Predstavili su također i niz zdravstvene dokumentacije s rokovima čuvanja, njezinu problematiku, zakonsku osnovu u pogledu čuvanja, zaštite i dostupnosti samo one u Sloveniji te dosadašnje prakse i rukovanja s njom u drugim državama Europe i SAD-a.

Također, znanstvenim radom *Udruga građana Međimurja i značenje njihova gradiva za buduća znanstvena istraživanja* autorica Jasna Požgan pruža sistematičan prikaz udruga građana na području Međimurja, vrste udruga i njihovo djelovanje te njihovu moguću kategorizaciju. Uz to, opisano je značenje gradiva udruga građana za znanstvena istraživanja u budućnosti.

Temom *(Ne)dosljednosti u zakonima i propisima koji se odnose na pitanja dostupnosti javnog arhivskog gradiva* predstavile su se autorice Ivana Posedi i Irena Milobara, pozivajući se na preporuku Vijeća Europe prema kojoj zakoni i propisi, koji se odnose na pitanja dostupnosti javnoga arhivskoga gradiva, trebaju biti koordinirani i usklađeni sa zakonima koji se odnose na srodna područja, posebice s onima koja se odnose na pitanja dostupnosti informacija pohranjenih kod tijela

javne uprave, te na pitanja zaštite podataka. Autorice se osvrću na situaciju u Hrvatskoj te zaključuju kako je puno nedosljednosti u zakonima koji nisu iz srodnih područja te je poprilično nejasno kojih se zakona i propisa držati, odnosno prema kojima postupati u određenim situacijama.

Nadalje, znanstvenim radom *Arhivska pedagogija kao dio procesa modernizacije arhivskih ustanova* autorica Ljerka Vuk iz Hrvatskog državnog arhiva obradila je aktualnu problematiku koja posljednjih godina sve više zaokuplja pažnju arhivskih stručnjaka. Premda je potreba otvaranja arhivskih ustanova javnosti, s posebnim naglaskom na ostvarivanje obrazovnog potencijala arhiva, prepoznata u svijetu unazad par desetljeća, ta je tematika u arhivskim ustanova na području Republike Hrvatske aktualizirana tek posljednjih godina. Autorica je naglasila kako je poimanje i definiranje arhiva, kao i njegova uloga u društvu, doživljavana kroz funkciju prikupljanja, pohranjivanja i čuvanja gradiva, no promjenom te paradigme arhivi prestaju biti samo čuvari kulturne baštine, nego postaju aktivni sudionici koji se organiziranjem različitih kulturno-prosvjetnih aktivnosti otvaraju i približavaju zajednici u kojoj djeluju. Autorica je istaknula kako se, kao posljedica modernizacije i približavanja arhivskih ustanova javnosti, sve više ističe pedagoška funkcija arhiva, no nju je potrebno teorijski usustaviti, razraditi i definirati ključne pojmove kako bi postigla zadovoljavajuću profesionalnu razinu.

Potreba standardizacije arhivske delatnosti u Republici Srbiji tema je rada koju je u posljednjem tematskom bloku izložila Marija Todorović. Autorica je u radu iznijela problematiku različite stručne metodologije rada ustanova zaštite u Republici Srbiji, postojanje različitih procedura i raznih tipova dokumenata koji nastaju u procesu primarne i sekundarne zaštite javnog arhivskog gradiva. Todorović ističe kako je korist standardizacije arhivske djelatnosti višestruka te kako bi se primjenom standarda značajno unaprijedila kvaliteta rada arhivske službe. U tom kontekstu, autorica je istaknula pozitivan primjer Matične službe Arhiva Srbije koji ulaže velike napore i zalaže se za unifikaciju stručno-tehničkih mjera zaštite na području zaštite arhivskog gradiva izvan arhiva.

Aktualnim pitanjima arhiva u Sloveniji bavile su se autorice Jelka Melik, Aida Škoro Babić i dr. Autorice su se u radu *Neka goruća pitanja arhivske teorije i prakse u Sloveniji* osvrnule na sve teži položaj arhiva kao institucija te arhivistike kao znanosti u drugoj polovici 20. stoljeća.

Sva pitanja i problemi izloženi tijekom ta dva dana Savjetovanja, na jedan seriozan, stručan i znanstveno-metodološki prihvatljiv način obrađuju složenu i iznimno važnu arhivsku problematiku, otvarajući pri tome nove vidike njezina sagledavanja i rješavanja. Svaki predstavljeni rad čini jedno novo iskustvo, koje može u pragmatičnom smislu biti od pomoći arhivima i arhivskim stručnjacima u praktičnom sagledavanju složene problematike s kojom se susreću arhivski djelatnici u svome radu. U tom kontekstu, Savjetovanje *Arhivska praksa* zaokruženo je diskusijom o aktualnim pitanjima i problemima pred kojima se, u svakodnevnoj

praksi, nalazi arhivska djelatnost te su doneseni zaključci koji bi trebali pridonijeti poboljšanju općega stanja i položaja arhivske teorije i prakse u konkretnom društvenom okviru.

Međunarodno savjetovanje *Arhivska praksa* nezamjenjiva je te iznimno značajna konferencija za arhivsku djelatnost, ne samo u okviru tuzlanskog kantona i Bosne i Hercegovine, nego i mnogo šire. Takve su konferencije dobra prilika za razmjenu iskustva i stjecanje novih znanja, ali i za komparaciju kojom bismo mogli vidjeti gdje smo mi, a gdje su ostali, kada je u pitanju arhivska praksa.

Ljerka Vuk